

zijn taak als genealoog opvatte kan men er wel haast zeker van zijn dat hij de eerste zou zijn die geen genoegen zou nemen met een publicatie waarin de literatuur van bijna een halve eeuw niet is verwerkt. Mijns inziens had dit zeker moeten gebeuren, ook al was hierdoor de verschijning van het boek enigszins vertraagd. Daarbij komt dat vanaf de twintigste generatie de gegevens alleen in de vorm van een parenteel gegeven worden. Men vindt in het boek dus vrijwel geen gegevens betreffende de Van Boetzelaers in de laatste anderhalve eeuw. Het is in de genealogische literatuur gebruikelijk om van nog levende generaties niet al te veel bijzonderheden op te nemen, maar wat hier gegeven wordt is nu wel erg summier.

Waarschijnlijk mede door de combinatie van twee auteurs is de annotatie niet geheel correct. Zo wordt op blz. 354 'een wapenboek van A. VAN BUCHELL, U.B. Utrecht' genoemd zonder inventarisnummer en pagina. Op pagina 437 wordt de Nw. Drentse Volksalmanak aangehaald zonder jaartal en pagina. Op blz. 458 wordt meegedeeld dat Dirk van den Boetzelaer in 1637 werd doodgeschoten, terwijl een bronvermelding voor dit toch wel interessante feit geheel ontbreekt. Dit zijn slechts enkele grepen.

Schema E, een geneagram dat de verwantschap van de Van den Boetzelaers aantoont met Karel de Grote en de Keizers van Byzantium had wel gemist kunnen worden, al is het misschien voor geïnteresseerde familieleden wel aardig. Waarom echter de volkomen willekeurige greep uit een aantal kwartierstaten werd toegevoegd is volstrekt onduidelijk. Het zal de prijs van het boek aanzienlijk verhoogd hebben zonder er iets wezenlijks aan toe te voegen: men zoekt deze gegevens hier niet en, zoals de bewerker zelf zegt, ze 'zijn slechts enkele uit vele andere'.

A. G. VAN DER STEUR

CORNELIUS KRAHN, *Dutch Anabaptism. Origin, Spread, Life and Thought (1450-1600)*. Martinus Nijhoff, The Hague, 1968. xiv en 303 blz., f 36,75.

De auteur is in 1902 geboren te Chortitza (Oekraïne), heeft zijn studietijd in Duitsland doorgebracht en woont sinds 1937 in de Verenigde Staten, waar hij kerkgeschiedenis doceert aan Bethel College, North Newton, Kansas. Zijn meest bekende publikatie is een boek over Menno Simons (Menno Simons. Ein Beitrag zur Geschichte und Theologie der Taufgesinnten, Karlsruhe 1936).

Het onderhavige werk is het resultaat van een leven gewijd aan de studie van dit onderwerp. De schrijver heeft ook in Nederland vertoefd ten einde de hier aanwezige bronnen te kunnen raadplegen. Het kernstuk en het beste deel van het boek zijn m.i. de hoofdstukken over Melchior Hofmann en de door hem opgeroepen beweging der jaren '30 in de Nederlanden ('Anabaptism at the crossroads'). Als tweede hoofdfiguur rijst de gestalte van Menno Simons op, die de doperse gemeenschap in het gebied van Antwerpen tot Danzig consolideerde na de crisis van de voorafgaande periode. Op dit terrein beweegt de auteur zich gemakkelijk en bezit hij een vrijwel volledige kennis van de literatuur. Bovendien heeft hij het vermogen om de beweging van Hofmann via Rothmann en zelfs Jan Beukelsz van Leiden tot en met Menno en Dirk Philips als eenheid te zien - een opmerkelijke prestatie in de geschiedschrijving uit Mennonietische gezichtshoek.

De inleidende hoofdstukken leggen een m.i. te zwaar accent op de betekenis van de moderne devotie voor de Hervorming en het Anabaptisme en bevatten wel eens kleine oneffenheden (Amsterdam en Antwerpen als Hanzesteden bijv. op blz. 33). In feite behandelt het boek de periode van 1530-60, zodat de titel wel wat erg ruim is geformuleerd. Een grote verdienste is echter de wijze waarop de schrijver de verhouding van Anabaptisme en Calvinisme in de Nederlanden aan de orde stelt. Deze publikatie ver-

dient meer aandacht dan er in het bestek van deze korte aankondiging aan gegeven kan worden.

A. F. MELLINK

M. BAELDE, *De Collaterale Raden onder Karel V en Filips II, 1531-1578. Bijdrage tot de geschiedenis van de centrale instellingen in de zestiende eeuw* (Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor wetenschappen, letteren en schone kunsten van België. Klasse der letteren. Jg. xxvii, nr. 60). Brussel, 1965. In-8°, xxx-354 blz.

Onafhankelijk van onze wil verschijnt deze bespreking zo laat. Het voorliggende werk is inmiddels al her en der gerecenseerd geworden. Wij zullen ons bijgevolg beperken tot een punt dat elders nog geen aandacht kreeg, namelijk de samenstelling van de Collaterale Raden. O.i. valt het te betreuren, dat de behandeling daarvan over drie, zelfs vier plaatsen in het boek verspreid is, namelijk: 1) in het eigenlijke hoofdstuk over de samenstelling; 2) in het hoofdstuk over de 'organisatie', dat overigens veel herhaalt van wat reeds in het vorige gezegd werd; 3) in twee bijlagen (een chronologische ledenlijst en een alfabetische met de biografische notities). Terzake valt ons voornamelijk op hoe de A. de vraag naar een geldig criterium voor het lidmaatschap van de betrokken raden niet duidelijk en zeker niet consequent heeft opgelost.

Wij kunnen geredelijk aannemen, dat het lidmaatschap van de Raad van State ten tijde van Karel V niet zo eenvoudig is. De A. heeft het echter ingewikkelder gemaakt dan wel nodig is en heeft zich in zijn eigen netten verstrikt. Hij heeft inderdaad een uiterst subtiel onderscheid gemaakt tussen een tiental categorieën en subcategorieën. In de eerste plaats zijn er de gewone leden - edelen en juristen - waarin twee soorten: 'enerzijds de zeer actieve, praktisch permanent aanwezige groep en anderzijds de minder actieve leden' (blz. 69). In de minder actieve soort zijn er nog twee subcategorieën, namelijk zij die toegang hebben tot de Raad van State wanneer zij aan het hof verblijven, en degenen die speciaal hiertoe door de landvoogdes opgeroepen worden (blz. 73-74). Een afzonderlijk geval is dan blijkbaar nog Karel van Berlaymont: 'Alhoewel hij heel zeker reeds in de jaren veertig een actieve rol in de Raad van State speelde, werden hem eerst in 1554 de officiële benoemingsbrieven van gewoon lid toegekend' (blz. 74). Hoe deze 'opgeroepen' leden terzelvertijd niet tot de 'eigenlijke' Raad van State kunnen behoren en toch gewone leden kunnen zijn ontgaat ons. De gewone leden zijn in 1540 één en twintig in getal en dan vergeet Dr. Baelde in zijn opsomming van blz. 73-74 nog Charles de Boisot, die achteraan in bijlage als Raad van State-lid aangegeven staat voor 1538 tot 1546 (blz. 221).

Onder Filips II 'krijgt het lidmaatschap van de Raad van State onbetwistbaar een vaster uitzicht' (blz. 75), doch blz. 80 staat: 'Na de regeringsovername door de Raad van State in maart 1576 wordt de evolutie in dezelfde zin voortgezet. De samenstelling wordt nog losser' (...). Als wij goed begrepen hebben, vermenigvuldigen de afzonderlijke gevallen lijk Berlaymont zich ten tijde van Filips II, aangezien Peter Ernst van Mansfelt op blz. 79 als bijna voortdurend aanwezig geciteerd wordt in de tweede helft van 1566, op blz. 280 toegang gekregen heeft tot de Raad van State 'van maart 1574 af' en twee jaar later officieel benoemd werd. Assonleville wordt blz. 79 als gewoon lid vermeld vanaf 1567 (in voetnoot 4 echter gecorrigeerd, dat hij het in feite niet was en het pas na 1570 werd); op blz. 222 is Assonleville lid vanaf 1574 en op blz. 228 dateren zijn officiële commissie-brieven van 7 april 1575. In werkelijkheid dateren deze benoemingsbrieven van 7 april 1573, oude stijl, dus 1574, nieuwe stijl (ARCHIVES DEPARTEMENTALES DU NORD. RIJSEL, *Chambre des Comptes. Recette générale des Finances*, nr. B 2632, f. 248 v°-49). Verder: 'Onder Alva krijgt vooral zijn zoon don Fadrique de Toledo betekenis in de Raad van